

ตำราแม่ชื้อ

ศิวพร เฉลิมศรี

นักภาษาโบราณชำนาญการพิเศษ

แม่ชื้อ

เป็นความเชื่อของคนในสมัยโบราณ ยุคที่การแพทย์ ยังไม่เจริญก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ ทารกแรกเกิดมักมีโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเสียชีวิตตั้งแต่เป็นทารก ทำให้เกิดความเชื่อว่า มนุษย์ที่จะเกิดมานั้นผีปั้นรูปขึ้นก่อน แล้วจึงหาวิญญาณใส่เข้าไปในหุ่นนั้น เพื่อสิงเข้าสู่ครรภ์มารดา และเมื่อทารกเกิดแล้วตายแต่แรกคลอด ก็เป็นเพราะผีผู้ปั้นหุ่นเห็นว่า ทารกนั้นงามชอบใจอยากเอาไปเลี้ยง จึงทำให้เด็ก ตายในที่สุด ส่วนทารกที่ไม่ชอบก็ปล่อยให้มนุษย์เลี้ยงเอง ตามความเชื่อนี้ เป็นผลให้เกิดพิธีกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผีนำทารกกลับคืนไป เช่น ลวงผีให้เข้าใจว่าทารกนั้นไม่น่ารัก โดยตีว่าน่าเกลียดน่าชัง หรือเรียก ชื่อว่า เหม็น เป็นต้น กับยังมีการให้ผู้อื่นรับชื้อเด็กไป เพื่อให้ผีเข้าใจว่า แม่แต่แม่ยังไม่รัก ไม่อยากได้ไว้ ผู้ที่ชื้อเด็กจึงมีชื่อเรียกว่า แม่ชื้อ

แม่ซื้อ

เป็นคำ เรียกเทวดา หรือผีที่เชื่อว่าอยู่ประจำ ตัวเด็กทารก ตั้งแต่แรกคลอดจากครรภ์ มารดา ทำหน้าที่คอยดูแลปกป้องรักษา ป้องกัน หลอกหลอน หรือเข้าเหย่ ตามแต่ลักษณะของแม่ซื้อที่อยู่กับ เด็กทารก ในวันทิ้งเจ็ด นับแต่แรกคลอดออกจากครรภ์มารดาจนถึงอายุ ๑๒ เดือนหรือ ๑ ขวบ แม่ซื้อจึงจะไป จากเด็กนั้น แม่ซื้อทั้งเจ็ดมีที่สถิตอยู่ในเมืองบน (คือ เมืองสวรรค์) เมืองล่าง (คือ พื้นโลก หรือ แผ่นดิน) และ กลางหน (คือ ระหว่างสวรรค์ กับพื้นโลก หรือ ท่ามกลางอากาศ คือ ท้องฟ้า)

ในคัมภีร์ปฐมจินดาซึ่งเป็นคัมภีร์หนึ่งในกลุ่มตำราแพทย์แผนไทย กล่าวถึงแม่ซื้อความตอนหนึ่งว่า หากนารกของเด็กทารกไปฝังไว้ยังที่อยู่ ของแม่ซื้อจะทำให้แม่ซื้อรักใคร่เอ็นดู ปกป้องรักษา เล่นหยอกล้อด้วย หาก ไม่เช่นนั้น แม่ซื้อก็จะหลอกหลอนให้เด็กตกใจ ร้องไห้ โยเย เจ็บไข้บ่อยๆ แม่ซื้อทั้งเจ็ดนี้มีนาม รูปร่าง ลักษณะ และที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันอาทิตย์ ชื่อ **วิจิตรนาวรรณ** รูปตัวเป็นคน ศิระษะเป็นราชสีห์ มี
ถิ่นอาศัยอยู่บนจอมปลวก ถ้าฝังรกเด็กไว้ที่จอมปลวก จึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันจันทร์
ชื่อ วรรณานงคราญ บาง
ตำราว่า ชื่อ นางมณฑนานงคราญ
รูปตัวเป็นคน ศิระะเป็นม้า
มีถิ่นอาศัยอยู่ที่ บ่อน้ำ ถ้าฝังรกเด็กไว้
ที่ริมบ่อน้ำจึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันอังคาร
ชื่อ นางยักษ์บริสุทธิ รูป
ตัวเป็นคน ศีรษะเป็นควาย มี
ถิ่นอาศัยอยู่ที่ศาลเทพารักษ์ ถ้า
ฝังรกเด็กไว้ที่ใกล้ศาล เทพารักษ์
จึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันพุธ

ชื่อ **นางสามลทรศน์** บาง
ตำราว่าชื่อ นางสมุทชาติ รูปตัวเป็น
คน ศีรษะเป็นช้าง บางตำราว่าศีรษะ
เป็นวัว มีถิ่นอาศัยอยู่ที่ต้นพระศรีมหา
โพธิ์ ถ้าฝังรกเด็กไว้ที่โคนต้นพระศรี
มหาโพธิ์จึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันพฤหัสบดี ชื่อ **นางกาโลทุกข์** รูปตัวเป็นคน ศีรษะเป็นกาง
 มีถิ่นอาศัยอยู่ที่สระน้ำ หรือบ่อน้ำใหญ่ ถ้าฝังรกเด็กไว้ที่ ขอบสระน้ำจึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันศุกร์
ชื่อ นางยักษ์นางเยาว์ รูป
ตัวเป็นคน ศีรษะเป็นวัว
มีถิ่นอาศัยอยู่ที่ต้นไทรใหญ่ ถ้า
ฝังรกเด็กไว้ที่โคนต้นไทรใหญ่
จึงจะดี

แม่ชื่อประจำ เด็กเกิดวันเสาร์ ชื่อ **นางเอกาไลย** รูปตัวเป็นคน ศีรษะ เป็นเสือ
 มีถิ่นอาศัยอยู่ที่ศาลพระภูมิ ถ้าฝังรกเด็กไว้ที่ใกล้ศาลพระภูมิจึงจะดี

บรรณานุกรม

ก่องแก้ว วีระประจักษ์ “แม่ซื่อ.” ศิลปากร ๕๒(๕), หน้า ๑๑๐-๑๑๓.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา “เรื่องแม่ซื่อ.” ศิลปากร ๒(๑), หน้า ๘๔.

“ลักษณะรูปแม่ซื่อประจำวันและที่ตั้งของแม่ทรงและลักษณะลำบองที่เกิดพร้อมทั้งวิถีแก้และตำรายาต่างๆ.”
หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือสมุดไทยขาว. อักษรขอม-ไทย. ภาษาบาลี-ไทย. เส้นรงค์ (หมึก,สีน้ำยา). ม.ป.ป.
๑๔๑ หน้า. เลขที่ ๙๐๐. หมวดตำรา.